

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Statv Monachorvm Vel Canoniorum Regularium. Titvlvs X.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

VT professores cuiusvis paupertatis ordinis edibentius, in qua vocati sunt vocatione persistere, transiensque ad non mendicantium ordinem in eodem conversari quietius studeant, quo in ipsis discordiarum & schismatum productiva ambitio reprimetur: a sacro concilio approbante statuimus, mendicantes quoslibet, qui ad non mendicantium ordines etiam auctoritate Apostolica transibunt in posterum, quive hactenus transiverunt, quamvis nunc prioratus, administrationes, vel officia, aut curam animarum, vel regimen quodcumque obtineant inibi, vocem aut locum in capitulo non habere: etiam, si hoc sibi ab aliis liberè concedatur. Ad b prioratus quoque, administrationes, aut quacunque in antea non assumi officia, etiam tanquam vicarios seu ministros vel locorum aliorum tenentes: quodque animarum curam & regimen, non pro se possint, nec pro aliis exercere. Quidquid autem in contrarium attentatum fuerit, sit irritum ipso iure, quovis privilegio non obstante. Ad illorum autem mendicantium ordines, quos Apostolica sedes eo modo subsistere c voluit, ut eorum professoribus ita in illis remanere liceret, quod nullum ex tunc admittent ad professionem eorum, quibusque concessit licentiam generalem ad approbatos alios ordines transfundi, presentem volumus constitutionem extendi.

CAP. II.

Tabes per annuam defertur habitum novitiorum, non patenter distinctum ab habitu professorum intelligitur professus, Ioan. Andr. Idem.

Eos qui deinceps in discretionis constituti aetate, novitiorum habitum in aliqua religione per annum portaverint, hoc ipso religionem illam decernimus esse professos: Nisi huiusmodi habitus in colore, scissura, vel forma se distinctum patenter exhibeat ab habitu professorum.

DE STATU MONACHORUM VEL CANONICORUM REGULARIUM.

TITVLVS X.

CAP. I.

Præmittit exordium breve, in quo constitutionis causam ponit, & generale interdictionum monachorum nigrorum circa exquisitum ornatum, vel notabilem excessum in vestibus, cibis, potibus, equitatu, & lectisteriis.

Clemens V. in concilio Viennensi.

NE in agro dominico, sacra videlicet monachorum nigrorum religione, indecorum aliquid obrepit, aut vitiosum quicquam perniciosè e in segetem coalescat, sed ut in illa potius flores honoris & honestatis fructus in ubertate succrescant: eis in vestibus inordinatum omnem seu exquisitum ornatum, aut cultum, necnon in cibis & potibus, equitatu & lectisteriis, quemvis notabilem interdicerent excessum.

Specialiter providet circa vestes habitus proximas, alonutias, caputia, calcamenta, zenas, cultellos, calcearia, fellas, & sranas ipsorum: & ultime, circa habitum superiorem, Ioan. Andr.

Statuimus, ut superior vestis ipsorum habitui proxima, nigri, bruni, aut albi coloris existat, juxta morem apud eos servari solitum in regione, qua degunt, nec in qualitate panni regularis excedatur modestia, nec qua-

a Al. reprimatur. b In manus, versutosari & emendatitica: Ad prioratus quoslibet administrationes, aut quocumq; etiam annua officia non assumi, & tanquam vicarios, seu ministros, vel loca aliorum tenentes, &c. c Al. susinere. d Al. liceat. e Al. permississam in segetem.

ratur quod pretiosus & subtilis, sed quod utilius valeat inveniri. Sit etiam vestis ipsa rotunda per circuitum & non scissa, nec longitudine nimia, aut brevitate notanda: largas etiam manicas habeat usque ad pugnum protensas, non consuturas vel quomodolibet botonatas. Almutiis de panno nigro vel pellibus caputiorum loco, cum cuputiis habitus, quem gestaverint, sint contenti: juxta tamen dispositionem Abbatis, scissis super humeros, & honestis caputiis uti possint. In vestibus sententum pro federaturis non portent. A stivalibus largis aut botis altis pro calcamentis utantur. Nullus zonam, cultellum, calcearia cum ornatu deferre, aut cum sella clavorum ornatu decorata superfluo, vel nimis aliàs sumptuosa, sive cum fraxo ferraturam ad ornatum habentem, equitare præsumat. Rursus in locis, in quibus fuerit congregatio duodecim monachorum aut supra, intra septa monasterii, Abbas prior, aut alius præfidentis portet floccum de panno, pro floccis aut cucullis in ipso monasterio consueto: monachi vero alii in monasteriis, in quibus floccus soliti sunt portare, debent etiam uti eis. In aliis autem monasteriis & intra domos de alios prioratus, ubi non est tanta congregatio monachorum, cucullas clausas deferent & honestas. Cum vero Abbates, priores, aut alios præfidentes & monachos alios extra monasterium proficisci continger, floccum, cucullam, aut capam clausam habeant, & subtus capam si eam portaverint cucullam deferant, aut si maluerint scapulare. Cum autem ad serviendum in divinis officiis albis vel sacris vestibus induentur, aut cum occupabuntur in operibus, uti eis liceat scapulari. Verum ne ex diversâ acceptione, quam in diversis regionibus huiusmodi vocabula, floccus videlicet, & cuculla dicuntur habere, hæstandi circa præmissa materia relinquatur: cucullæ nomine habitum longum & amplum, sed manicas non habentem: nomine verò flocci habitum, qui longas & amplas habet manicas, nos intelligere declaramus.

Providet circa monachorum confessionem, communionem, exprostrationem regulæ, & instructionem ne vitorum, Ioan. Andr.

Sanè a singulis mensibus tam in monasteriis, quam extra (sublata occasione quacunque) ad confessionem saltem semel accedant omnes & singuli monachi. Et in prima dominica mensis cuiuslibet in monasteriis semper communicent, nisi ex causa fortè, quam Abbati, priori, aut poenitentiaris monasteriorum non differant intimare, eorumque iudicio vel abstineant vel accedant. Regula quoque cum in capitulo legitur, ab illo, qui præest ipsi capitulo, vel alio, cui hoc ipse injuxerit, propter juniores vulgariter exponatur. Novitiis etiam fidelis deputetur instructor, tam in divinis officiis, quam in observantia regulari.

Providet circa venationes & aucupationes monachorum, Ioan. Andr.

Porro à venationibus & aucupationibus omnes semper abstineant, nec eis interesset, aut canes, vel aves venaticos per se vel alios tenere præsumant, nec à familiaribus secum morantibus teneri permittant, nisi saltus, viarias, vel garenas proprias, vel jus venandi in alienis haberent, in quibus cuniculivel fera alia forsan essent, quo casu hoc eis permittitur: dum tamen intra monasteria seu domos, quas inhabitant, put eorum clausuras, venaticos canes non teneant, nec venationi præsentiam exhibeant personalem.

Tantum certos prædictorum transgressores: omnes alios punitis jubent juxta disciplinam regulæ. Ioan. Andr.

Si quis autem præmissorum temerarius extiterit vio-

a Iste b. comprehendit canonicos regulares, ne rursus sit suspensus, contra l. si quando, ff. de leg. 1. & c. solus, de major. & obed.

lator, regulari subiaceat disciplina. Et nihilominus si
forulares non corrigatos & alios, aut caputia (ut præ-
fectur) non fissa portare præsumperit, siquidem Abbas,
vel prior non habens Abbatem proprium fuerit, per an-
num se noverit à beneficiorum collatione suspensum:
Si verò alius fuerit, ab administratione, si quam obtineret,
sit per annum suspensus. Quòd si nullam habeat, eo ip-
so per annum reddatur inhabilis ad administrationem
& ecclesiasticum beneficium obtinendum. Si qui verò
eorum venationi aut aucupationi clamosa, vel aliàs, cum
canibus aut avibus ex proposito interfuerint: iuxta præ-
missam personarum distinctionem dictarum suspensio-
nis & inhabilitatis poenas, per biennium ipso facto in-
currant. Abbate autem vel priore à collatione (ut præ-
mittitur) beneficiorum suspensio, ad priorem claustralem,
cum consilio & assensu conventus vel majoris partis ip-
sius, eorundem beneficiorum collatio devolvatur.

*Providet contra professo euntes ad curias principum, vel alias
vagantes, vel intra septa monasterii arma tenentes. Ioan. And.*

Quia verò nonnulli monachorum ipsorum (sicut ac-
cepimus) suavi jugo observantiae regularis abjecto, in-
terdum (proprios relicti monasteriis se in eis securè mo-
rari non posse fingentes, vel alio colore quaesito) per cu-
rias principum evagando discurrunt: & nisi à prælati-
s eorum petita pensio vel subventio assignetur eisdem,
conspirantes in illos, eisque prodicionem vel alia gra-
via imponentes, eos capi & incarcerari, ipsorumque mo-
nasteria comburi procurant, & interdum monasterio-
rum ipsorum bona in totum vel a in partem non modicam
occupare præsumunt: Nos eorum in hac parte
reprobis ausibus obviare volentes, hoc edicto perpetuo
prohibemus, ne monachi aut regulares canonici admini-
strationem aliquam non habentes, ad curias principum
absque speciali prælatorum suorum licentia se conferre
præsumant. Quòd si ut suis prælati aut monasteriis da-
mnum aliquod inferant, ad dictas curias se conferre
præsumperint, excommunicationis sententiam eos in-
currere volumus ipso facto. Prælati eorum districtè
nihilominus injungentes, ut ipsos à prædictarum curia-
rum accessu & aliis quibuslibet vagationibus & discursu
diligenter compescere, ac super hoc non parentes eis-
dem, severe corrigere non omittat. Præfata quoque
sententia, monachos infra septa monasteriorum, sine
licentia Abbatum suorum arma tenentes, decernimus
subiacere.

Providet circa monachorum solitudines. Ioan. And.

Ad hæc prædecessorum nostrorum vestigiis inharen-
tes, perpetuo prohibemus edicto, ne monachi singuli
in singulis sibi commissis administrationibus vel priora-
tibus habitare præsumant: Sed si proventus priora-
tuum seu administrationum hujusmodi duobus fortè
non suppetant, lidem prioratus seu administrationes,
nisi per Abbates ad sustentationem duorum sufficientes
reddantur, locis aliis vicinioribus, ad eorum monasteria
pertinentibus, vel ipsorum monasteriorum officii, aut
inter se invicem, prout erit commodius, cum consilio &
assensu Abbatum, per locorum ipsorum ordinarios uni-
antur: Monachis locorum, quæ aliis uniantur prioribus,
ad claustrum primitus revocandis, & clericis servitutis li-
bidem, de locorum ipsorum proventibus provisione de-
bita facienda.

*Providet de priorum estate, & ipsorum sacerdote, professione,
& habitatione. Ioan. And.*

Ceterum prioratus conventuales alicui, nisi XXV. an-
num attigerit: alii verò curam animarum habentes,
et si cura ipsa per seculares habeat Presbyteros exerce-

ri, cuiquam nisi XX. annum peregerit, conferri nequeant
aut committi. Qui autem prioratus istos vel illos ha-
buerint, intra annum computandum à tempore colla-
tionis seu commissionis sibi facte de eis & possessione
eorum adeptæ, vel intra vigesimum quintum annu-
m, si ante annum ipsum non conventuales penitus
eis commissi fuerint, aut collati, se faciant ad succo-
dium promoveri. Quòd si (cessante rationabili causa)
non fecerint, eo ipso nulla etiam monitione præ-
fata, prædictis prioratibus sint privati: qui ipsi iterum et
vice nullatenus conferantur. Sanè prioratus aliqui
sive administratio committi alicui vel conferri non pos-
sit, nisi expressè professus fuerit ordinem monachicum
neque prioratus aut administrationes extra monasterium
obtinentes, permittantur in monasteriis, sed teneantur
in ipsis prioratibus seu administrationibus (quæcumque
non obstant consuetudine) residere: nisi ex necessitate
vel alia causa rationabili ad tempus forte ab hujusmodi
residencia excusentur.

*Providet de monachorum ordinatione & ipsorum disciplina. Ioan.
And.*

Ad ampliationem autem culus divini, statimque
quòd monachi quilibet ad monitionem Abbatis se faciant
ad omnes ordines sacros (exaltatione cessante legiti-
mè) promoveri. Rursus ut ipsis monachis profectio-
di in scientia, via opportuna non desit, in singulis ipso-
rum monasteriis, quibus ad hoc suppetant facultates, adeo-
neus teneatur magister, qui eos in primitivis scientiis
instruat diligenter.

*Confirmat & innovat decretalem supra eadem, cum ad mona-
sterium. & cap. in singulis, h. d. Ioan. And.*

Præmissa igitur omnia, & ea nihilominus, quæ factis
recondationis Innocentius Papa quartus prædecessor no-
ster, circa statum monachorum ipsorum pro obedienti-
cultu observantiae regularis, quoad usum camitiorum,
abdicationem proprietatis, silentium, & elum carum,
ac de earum capitulis de triennio in triennium celebran-
dis, & etiam quo ad quilibet alia statuit (quæ omnia in-
novamus & approbamus expressè) volumus & statim
firmiter observari.

CAP. II.

*Moniales, quæ nulli subsint nisi Papæ, & canonici scilicet per
ordinarios, & alia exempta per suos prælati debent esse
visitari. Et ponit numerum personarum visitatum in quibus
ventium. h. d. Ioan. And.*

Idem in eodem.

Attendentes a, quòd ubi gubernatio discipli-
nae contemnitur, restat, ut religio contingat: pro-
videndum censuimus esse præcipere, ut per contemptum
hujusmodi in iis, quæ se Christo voto celebri deservide-
runt, quicquam reperitur incongruum, quod in regula-
ris ponat honestatis gloria maculam, & divinum ma-
terialis possit offendere majestatem. Hoc igitur facto ap-
probante concilio duximus statuendum, ut singuli mo-
nasterialium monasteria per ordinarios, exempta videlicet
quæ ita sedi Apost. quòd nulli alii subiecta sunt, &
Apostolica: non exempta verò ordinaria auctoritate
ac exempta alia per alios, quibus subint, annis singulis
licitudinis studium diligenter impendant, ut monasteria
ipsæ, quarum nonnullas dolentes audivimus in libro
scriptis excedere pannis fericis, scaccatis & vis-
scandalicis, comatis & cornutis crinibus, scaccatis, non festi-
gatis capitulis non utantur: non choreas, non festi-
gatis capitulis non utantur: non die nocturne per vicis &
secularium prosequantur, non die nocturne per vicis &
plateas incedant, aut voluptuosam aliam vitam du-
cant, easque solertius retrahant ab insolentis qui-
buslibet & mundi hujus illecebris, ac inducant easdem

a *Alia: vel in parte non medica. b Vide l. quisquis. l.
ad leg. Jul. maj. & Io. And. in c. in parva. de reg. jur. lib. 6.*

a *Vide conc. Trid. sess. 25. tit. de regularibus. c. 9.*

ad impendendum in monasteriis suis devotum & debitum Domino famularum. Ad quæ omnia observanda moniales eisdem (non obstantibus exemptionibus & privilegiis quibuscumque, quibus tamen quoad alia nolumus præjudicium generari) per illos, de quibus supra dictum est, compelli jubemus remediis opportunis. Statuimus insuper, ut quævis ad regimen abbatiarum assumpta in monasteriis, in quibus Abbatissæ sunt solite benedici, intra annu à suæ confirmationis tempore computandum, munus benedictionis suscipiant: alioquin à jure suo (nisi subit causa rationabilis) prorsus se noverint cecidisse: per illos, ad quos id pertinet provisione de Abbatissis monasteriis ipsis canonicè faciendâ. Illas quoque & mulieres, quæ vulgo dicuntur canonicæ seculares, & ut seculares canonicæ vitam ducunt, non renunciantes proprio, nec professionem aliquam facientes, per locorum ordinarios, si exemptæ non fuerint, sua: si verò exemptæ fuerint, Apostolica auctoritate præcipimus visitari. Per hoc tamen non intendentes earum statum, regulam, seu ordinem approbare. Ipsos autem visitatores notariis duobus, & personis duabus suæ ecclesiæ, quatuorq; viris aliis honestis utiq; & maturis præcipimus in ea quam visitando facient inquisitione fore contentos. Si qui verò visitatores ipsos in præmissis impeditæ præsumperint, seu aliquo præmissorum (nisi moniti resipiscant) ipso facto excommunicationis sententiam se noverint incursum, privilegii, statuti, & consuetudinibus quibuslibet in contrarium minime valiturus.

DE RELIGIOSIS DOMIBVS, VT

Episcopo sint subiectæ.

TITVLVS XI.

CAP. I.

Mulieres statum hegumiarum sectantes, & de novo assumentes, ac religioſi in hoc dantes consilium vel favorem, ipſo facto ſunt excommunicati: ſtatim tamen penitentiali per hoc non interdicuntur: ſecundum Paulum.

Clemens V, In Concilio Vnienſi.

Cum de quibusdam mulieribus, begunibus vulgariter nuncupatis (quæ cum nulli promittant obedientiam, nec propriis renunciant, neque profiteantur aliquam regulam approbatam, religioſæ nequaquam exiſtunt: quanquam habitum, qui begunarum dicitur, deſerant & adhareant religioſis aliquibus, ad quos ſpecialiter trahitur affectio earundem) nobis fide digna relatione inſinuatim extiterit, quod earum aliqua, quaſi perductæ in mentis inſaniam, de ſumma Trinitate ac divina eſſentia diſputent & prædicent, ac circa fidei articulos & eccleſiaſtica ſacramenta opinioniones catholice fidei contrarias introducant, & multos ſuper his decipientes ſimplices, eos in errores diverſos inducant, aliæque quamplura periculum animarum patientia: ſub quodam velamine ſanctitatis faciant & committant: Nos tam ex his, quam ex aliis de ipſarum opinione ſiniſtra frequenter auditis, eas merito ſuſpectas habentes, ſtatim earundem ſacro approbante concilio perpetuò duximus prohibendum, & à Dei eccleſia penitus abolendum: eisdem & aliis mulieribus quibuscumque ſub pœna excommunicationis, quam in contrarium facientes incurere volumus ipſo facto, injungentes expreſſe, ne ſtatim hujusmodi, dudum forte ab ipſis aſſumptum, quoquo modo ſeſciant ulterius, vel ipſum aliquatenus de novo aſſumant. Prædictis vero religioſis, per quos eadem mulieres in hujusmodi begunagii ſtatu fovendi, & ad ipſum ſuſcipiendum induci dicuntur, ſub ſimili excommunicationis pœna, quam

co ipſo, quod ſecus egerint, ſe noverint incurſuros, diſtrictius inhibemus, ne mulieres aliquas prædictum ſtatim (ut præmittitur) dudum aſſumptum ſectantes, aut ipſum de novo forſitan aſſumentes quomodocumque admittant: ipſis ſuper eo ſeſcindo vel aſſumendo præbentesullo modo conſilium, auxilium, vel favorem, nullo contra præmiſſa privilegio valituro. Sanè per prædicta prohibere nequaquam intendimus, quin ſi fuerint fideles aliquæ mulieres, quæ promiſſa continentia, veletiam non promiſſa, honeſte in ſuis converſantes hoſpitiis, penitentiam agere voluerint, & virtutum Domino in humilitatis ſpiritu deſervire, hoc eisdem liceat, prout à Domino ipſis inſpirabit.

CAP. II.

Penens conſtitutionis cauſam, ſtatuit hoſpitalia reſormari per collatores ipſorum, & cogi reſtores eorum ad conſervationem locorum & ſuorum jurum: & ad hoſpitalitatem tenendam: ſtatim: per locorum ordinarios ſuppleri deſectum vel negligentiam collatorum, etiam circa exempta. Ioan. And.

Idem.

Quia contingit interdum, quòd Xenodochiorum, Leprolariorum, eleemoſynariorum, ſeu hoſpitalium reſtores, locorum ipſorum cura poſtpoſita, bona, res & jura ipſorum interdum ab occupatorum & uſurpatorum manibus excutere negligunt: quinimò ea collabi & deperdi, domus & ædificia ruinis deformari permittunt, & non attento, quòd loca ipſa ad hoc fundata, & fidelium erogationibus dotata fuerunt, ut pauperes, infectique lepra reciperentur inibi, & ex proventus ſuſtenterentur illorum, id tenuant inhumaniter facere, provenus eorundem in uſus ſuos damnabiliter converſentes: quum tamen ea, quæ ad eorum uſum largitione ſunt deſtinata fidelium, ad illum debeant non ad alium (ſalva quidem ſegis Apoſtolice auctoritate) converti: Nos incuriam & abuſum hujusmodi deteſtantes, hoc ſacro concilio approbante ſancimus: ut ii, ad quos id de jure vel ſtatuto in ipſorum fundatione locorum appoſito, aut ex conſuetudine præſcripta legitime, vel privilegio ſedis Apoſtolice pertinet, loca ipſa ſtudeant in prædictis omnibus ſalubriter reſormare, ac occupata, deperdita, & alienata indebite in ſtatim reduci debitum faciant, & ad ipſarum miſerabilium perſonarum receptionem & ſuſtentionem debitam, juxta facultates & proventus locorum ipſorum reſtores prædictos compellere non onittant. In quo, ſi forte commiſerint negligentiam vel deſectum, ordinariis locorum injungimus, ut etiam ſi pia loca prædicta exemptionis privilegio munita conſiſtant, per ſeipſos vel alios impleant omnia præmiſſa & ſingula, & reſtores eorundem utique non exemptos, propria: exemptos vero & alios privilegiatos, Apoſtolica ad id auctoritate compellant. Contradictores cujuſcumque ſtatus aut conditionis exiſtant, ac præbentes eisdem circa præmiſſa conſilium, auxilium, vel favorem, per cenſuram eccleſiaſticam & aliis juris remediis compellendo: nullum tamen per hoc exemptionibus ſeu privilegiis ipſis, quoad alia, præjudicium generando.

Træcipit hoſpitalia in benefecium non concedi, niſi ſan duobus caſibus, & reprobat contrariam conſuetudinem, ſubmittens, quales eſſe debeant, quibus adminiſtratio ipſa committitur, & de ipſorum ſuſtento, inventario & ratione reddenda: & decretum apponit. Ioan. And.

Ut autem præmiſſa promptius obſerventur, nullus ex locis ipſis ſecularibus clericis in benefecium conferatur, etiam ſi de conſuetudine (quam reprobamus pe-

a al. numerandum. b Vid. Archidiaconum in c. ſi quis ſua dote. 7. q. 4. c al. parantia.

a al. ita: prout ipſi Dominus inſpirabit. b Ad hunc locum vid. l. legatum. ſi. de adm. re. ad crui. per. revera. de conſ. diſt. 2. r. r. no. c. quamvis. de pen. lib. 6. c al. injuriam.